

Gelderico a Olèrdola, 956, p. 288),¹ i ja apareix en escr. de fi S. XIV, com a abstracte: «hòmens --- los àngels --- cascú n'hage lo seu, no res menys que lo servey de la *guàrdia* se'n fa millor», Eiximenis (*L. dels A., DAG.*); «les *guàrdies* del castell: escubia», «*guàrdia* de nit de ciutat o de algun pont: Vigil --- custos nocturnus», JnEsteve (*Liber Elegantiarum*, k-4, h-4-v); «acordam que --- anàssem personalment a la dita illa d'Ehivça per combatre'ns ab lo dit rey, mas --- dues galeres qui eren de *guàrdia* del estol del rey de Castella, encontraren un lahut --- e prengueren-lo e --- saberen lo gran estol que Nòs havíem fet aparellar en Mallorques --- e'l dit rey --- levà's del setge del dit castell d'Eyviça --- e fugí ---», *Cròn.* del Cerimoniós (§ 345, ed. Pagès, 354.18): del gòt. *WARDJAN* (acus. *WARDJAN*) 'el qui fa la guàrdia, sentinella, guaita' (així tres cops en les *Leges Wisigothorum*), si bé influït pel ll. *CUSTODIA* 'acció de guardar', 'destacament de soldats'.

Guardiola: per a l'ús com a genèric toponímic, V. els *Orígenes* de Balari, l. c. (cites des de 983, p. 289). Però no ve d'aquí *guardiola* 'receptacle per a estalvis' (veg. *lladriola*, *LLADRE*). Molts compostos toponímics de *Guàrdia* i de *Guarda*, en el mateix Balari, l'origen dels quals ja resumeix bé en general *AlcM*; llevat el del poblet de *Guarda-si-venes* a Segarra, que significà primitivament 'mira o guaita si vénen (els atacants)', amb *-s* afegida com a allusiva a les diferents partides del terme (cf. les cites antigues *Guarda si veniunt* 1035, *Guardasivenen* 1172) [*vènes* no pot ser 'véns', car amb aquest valor no ha existit sinó en data recent i només en ross. i emp.]. Per a l'ètimon germànic cf. Gamillscheg, *Rom. Germ.*, 356-7, i *DCEC* II, 815b15-47.

D'aquí també l'antic duplicat *guardià* [*Consolat*], que (igual que el castellà *guardián*, portuguès *guardião*, oc. ant. *gardian*, fr. *gardien*) prové de *WARDIANEM romanització de l'acusatiu gòt. *WARDJAN* [*Consolat*] «que tot pastor o *guardià* del seu bestiar pagarà per cada vegada que caja en lo ban, 20 sol.; e si són dos *guardians* o més pagarà cascú 15 sols.», doc. de 1310 (*Deliberacions*, *Arx. Mun. Bna.*, 5); i en el *Tirant* de Galba: «façau prestament venir lo meu pare confessor, qui era lo *guardià* del monestir del gloriós sent Francesc» (Ag. IV, 368). A Cerdanya li donen el sentit específic de 'guarda-termes': a Er deien que «*salancada* és un terme de g.», 1959. *Guardianat*; *guardianatge* (i *gardanatge AlcM*); *guardiania*; *guardianeria*.

Aguardar, derivat ben descabdellat en cast. i port., però a penes existent en cat. i en les altres llengües romàniques: sembla haver tingut només alguna vida a part de les Illes i del P. Val., i en part recolzant en una influència cast.: «destapar lo forn --- / *aguardar* que's passe la gran bajor o que mayne: spectare usque dum vis ignea remittatur ---», *OPou* (*ThPu.*, 219); en baleàric el sentit és més autòcton, aproximadament 'prestar atenció, curar de'; en una oració popular menorquina: «Jesús an el cor, / Maria a la boca, / *aguardau-me a jo / i a Menorca tota*», Camps Merc. (*Folk.*

Men. I, 4); *aguard*, a l'. eiv. 'a l'aguait, en guàrdia': «tu hi festetjaràs si pots; jo no n'he de fer res. — I tu et posaràs a l'*aguard*, per si ve algú», Villangómez, *L'Any en estampes*, 9; «De set cases que hi havia / sis ne varen espanyar: / deixaren Can Miquel Jaume, / que hi trobaren bestiar. — Mos calarem a l'*aguard*, / que es pastoret prest vendrà», cobles andònimes (Villangómez, *Lli. d'Eiv.*, 81).

Desguardat ross. 'obert, sense pany (parlant d'una porta)' a les Garrotxes de Conflent: «venuda la caudala, la porta hauria quedat *dozgardada* (i hi vai fer posar pany)» (Sança, 1959).

Entreguardar 'enfilat amb la mirada' [1840, *Lab.*, *Supl.*] tr. «posar, treballar a entreguardar la fusta, pedra, ferro etc.; bini regulis ad exactum dolamen aptare» (*Lab.* 1839 només «*entreguardarse*: semblarse») «*entreguardar* és lo mateix que apuntar» [1640] en el *Tractat d'Artilleria* de Barra (*AlcM*); «proseguirem nostra ruta, muntanya amunt sempre; per darrera volta se'ns amagà per breus moments lo santuari, mes que després tornàrem a *entreguardar* ja no se'ns ocultà pus a la vista», Riera i Bertran (*Hist. d'un pagès, Jocs Florals* 1869, 234); «estaven sota la coberta d'una alta estiba de taulons, en un dipòsit a camp ras a vora la Gran Via; del seu amagatall estant s'*entreguardava* untros del carrer de Pelayo, per on pujaven les tropes desplegades descarregant sobre la multitud fugitiva», Coromines (*La Mort de Joan Apòstol*, III, així en l'autògraf, però ho canvià en *entrellucava* damunt les proves, p. 64); «pausada i segura com la mà ferma del llaurador, que mena l'arada, mentre la mirada *entreguarda* el camp de cap a cap, perquè el solc parteixi la terra amb seny recte i segur», id. (inèdit de 1918, destinat a *Cartes d'un Visionari*, p. p. *Diaris i Records*, vol. II).

Entreguard [c. 1400, *JRoig*]: «Lur vana via / no's pot trobar; / ans, en la mar, / hon és passada / nau, aviada, / se trobaria / --- / per lla on vola / l'ocell en l'ayre: / *entreguard*, scayre, / livell, compàs, / lur fons ni pas, / barranc ni valls, / dev escandalls / no hi plegarien» (*Spill*, 7014); «*entreguards*: els dos regles que 's posan un a cada extrem de la biga o post que's riboteja o pulex, per mirar si està a nivell: *codales*» (Belv.; id. *Lab.* 1839 i «semblansa»); a Sant Pol, 1929, jo ho sentia dir per a la 'visual amb què es fa coincidir dos punts situats més lluny l'un de l'altre': «els pescadors, per determinar la seva situació en el mar, es fixen en dos punts de la terra i els agafen amb l'*entregòrd*». *Entreguarda*.

Esguardar [Llull], aquest és el mot que ha heretat, en la nostra llengua clàssica, i en l'estil noble del català modern, el contingut de l'antic *guardar* 'mirar' (supra) i de l'it. *guardare*, fr. *regarder*, oc. ant. *gardar* i *esgardar*: «Regina verge gloriosa --- Tu est ab ton Fill en glòria --- *Esguarda* çajús, e vejes com mon fill Blanquerna és bell en persona e en coratge; pensa con lo sol, e'l vent, la nuedat, ennegrirà e destruirà la bellea de ses fayçons ---», *Blanq.* (I, 86.13; i la cita que he donat supra, en *guardar*); «adoncs ela *esgardà* per les compa<n>yes e vesec dos que portaven ciris ->»,